

Neumann János élete filmen és regényben

A Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Informatikatörténeti Fóruma (NJSZT iTF) és az Óbudai Egyetem által szervezett rendezvényen megismerkedhettünk egy Neumann Jánosról 34 évvel ezelőtt készített dokumentumfilmmel, egy frissen megjelent életrajzi regénnyel és találkozhattunk az alkotókkal:

**Neumann János – John von Neumann; Mafilm, 1984 rendező: Dénes Gábor, riporter
Wisinger István;**

**Wisinger István: Egy elme az örökkévalóságnak – Neumann János regényes élete;
Athenaeum Kiadó, 2018.**

A rendezvény időpontja: **2018. december 6. (csütörtök) 14:00–17:00**

Helyszín: **Óbudai Egyetem (Budapest III. Bécsi út 96/B) F09 terem**

A program:

Tick József: Az Informatikatörténeti Fórum köszöntője ▶

Dénes Gábor: A film létrejöttének előzményei és körülményei ▶

A Neumann János – John von Neumann című dokumentumfilm levetítése (65 perc)

Wisinger István: Miért érdemes elolvasni a könyvet? ▶

Dömölki Bálint: Video-illusztrációk ▶

NJSZT ismertetés a rendezvényről

...Neumann János hazaérkezett

Submitted by [admin](#) on 2018. december 11..

Rendhagyó film- és könyvbemutatót tartott a **Neumann János Számítógép-tudományi Társaság Informatikatörténeti Fóruma** az **Óbudai Egyetemen**. A december 6-án, nagy érdeklődés mellett megrendezett bemutató (és dedikálás) ugyanis alkalmazott némi „*időeltolódást*”. A könyv – **Wisinger István** *Egy elme az örökkévalóságnak* című regényes Neumann-életrajza – friss, idén ősszel jelent meg, míg a film, **Dénes Gábor** Neumann-portréja 34 éves, 1984-ben mutatták be.

A két műalkotás közös bemutatása részben közös témája – *Neumann János géniusza* – miatt is adekvát volt, de az alkotók miatt is, hiszen Wisinger István is jelentős mértékben közreműködött, mint riporter, Dénes Gábor filmjében.

Dénes Gábor

Miért mentek Amerikába forgatni egy varrógép miatt? – szegezték neki Dénes Gábornak a kérdést a 80-as évek elejének Magyarországon. Ekkor még a számítógépek nem terjedtek el tömegesen. Bár Neumann, többek között az ekkor már másfél évtizede nevét viselő NJSZT-nek is köszönhetően, sokan ismerték már, a *Naumann* nevezetű varrógépmárkát még többen...

*Fogalmuk nem volt arról, hogy ez a pasas megváltoztatta a huszadik századot – mondta a rendező, és ezen kívánt változtatni. Tanulmányt készített – és nagyon szerette volna, ha az hasonlít is Neumannra. Valóságos szellemidézés volt ez, melynek tétje: *Hogy lehet felépíteni egy ember alakját úgy, hogy a környezetéből, különböző visszaemlékezésekből, emlékekből dolgozunk?**

Ehhez Dénes Gábor kortárs szemtanúkat, barátokat – köztük **Wigner Jenőt** és **Teller Edét** -, neves amerikai szakértőket, köztük **Isaac Asimov** író és hazai tudósokat, köztük **Vámos Tibor** akadémikust, az NJSZT akkori elnökét szólaltatta meg. 1983-ban az amerikai út elintézése sem volt egyszerű. Teller Ede „hidegháborús héjának” számított, sajátos módon mégis létrejöhetett az alkotás.

A „héják” egyben nagy tudósok is voltak, akik előremozdították az egyetemes tudomány fejlődését – és köztük a magyar „marslakókra” büszkék lehetünk mi is.

Jellemző a korszakra, hogy a forgatócsoport azzal a feltétellel mehetett ki az Egyesült Államokba, hogy két filmet készítsen, egyet a 90 éves **Szent-Györgyi Albertről**, egyet Neumannról, mert „*így gazdaságos*”. A film kapcsán a legszebb elismerés Neumann öccsétől, Miklóstól származott. Ő is szerepelt a filmben, majd az elkészülte után egy lapot küldött: „*Kedves Gábor! Nagyon köszönöm, hogy Jancsi sok bolyongás után végre hazaért.*”

A film megtekintése és Dénes Gábor gondolatai után Wisinger István mesélt élményeiről és Neumannról. A könyv megszületése hosszú folyamat volt – egyébként ez esetben is egy Szent-Györgyi Albertről szóló kötet előzte meg.

A téma közelébe Dénes Gábornak köszönhetően került. Wisinger István mindig is humán műveltségű filosz volt – második gimnáziumban fizikából félévkor meg is bukott -, viszont az élet úgy hozta, hogy egy bizonyos pillanatban, 1979 karácsonya előtt szóltak neki, hogy nincs-e kedve kimenni a Stanford Egyetemre Fulbright ösztöndíjjal, ami egy lottó öttalálattal ért fel egy értelmiségi számára. Mélyen megismerte a szerkesztőségeket az USA-ban, mindenhova bejárása lett. *„Még életükben nem láttak élő kommunistát.”* Pedig párttag sem volt, de ez sem rontott az egzotikumán. *„Téged biztos azért küldtek ide, hogy bebizonyítsák, egy pártunkívüli is elmehet Amerikába.”*

Egy valamihez tehát nagyon értett a forgatás kezdetére: Amerikához. Az utcai bölcsességet, hogy hogyan kell a miénktől nagyon különböző, bonyolult világban tájékozódni, jól ismerte.

Később pedig Neumann életművébe is beleásta magát, szakértők segítségével. A könyv létrejöttében – ahogy három és fél évtizeddel korábban a filmében is – az NJSZT a kezdetektől partner volt. A szakmai közreműködést jelzi, hogy a kötetet **Dömölki Bálint**, az NJSZT tiszteletbeli elnöke lektorálta – a könyvbemutató moderálására is ő vállalkozott -, de a köszönetnyilvánításból kiderül az is, hogy **Alföldi István**, az NJSZT ügyvezető igazgatója is intenzív segítséggel és fontos kritikai észrevételekkel járult hozzá a kötethez, valamint **Miltényi Gábor** igazgatóhelyettes és **Képes Gábor** főmunkatárs is forrásokkal, ötletekkel segítette a munkát.

Az elkészült kötet sokat segít abban, hogy Neumann gazdag pályáját és az utókorra gyakorolt hatását megismerhesse az olvasóközönség. Az informatika mellett a fizikában, a politikában-filozófiában, a matematikában és még egy sor más területen is megkerülhetetlen Neumann.

A játékelmélet Wisinger István véleménye szerint legalább olyan jelentős, mint a számítástechnika. A - Neumann által egyébként gyengén játszott - pókerre, a sakkra és a bridzsre kitalált első játékelméleti gondolatmenet később nemcsak a gazdasági életre, hanem az emberi társadalom összes konfliktusos működésére alkalmas modellt ad.

Az est végén **Dömölki Bálint** egészítette ki érdekességekkel az elhangzottakat. Egyebek mellett rövid videót vetített Neumann Jánosról, melyben maga a legendás tudós nyilatkozott, valamint Neumann János lánya, **Marina von Neumann-Whitman** is megszólalt az egyik bejátszásban – az NJSZT [Informatika Történeti Kiállításának](#) megnyitóján, ahol mindmáig emlékszoba őrzi Neumann relikviáit.

Egy másik részletben pedig Neumann legfontosabb hazai népszerűsítője, **Kovács Győző** mesélt. Az a Kovács Győző – az NJSZT legendás főtitkára -, akinek Wisinger István **Egy elme az örökkévalóságnak** című [könyvét](#) ajánlotta.

KG

